

JAARREKENING 2020

B1. GECONSOLIDEERDE BALANS PER 31 DECEMBER 2020

(na voorgestelde resultaatbestemming)

Activa (x € 1.000)	31 december 2020	31 december 2019
Vaste activa		
1.1 Materiële vaste activa	158.254	163.565
1.2 Financiële vaste activa	8.194	8.594
Totaal vaste activa	166.448	172.159
Vlottende activa		
1.3 Voorraden	84	96
1.4 Vorderingen	15.970	14.718
1.5 Liquide middelen	81.937	69.354
Totaal vlottende activa	97.991	84.168
Totaal activa	264.439	256.327

Passiva (x € 1.000)	31 december 2020	31 december 2019
2.1 Eigen vermogen	96.141	100.019
2.2 Voorzieningen	41.789	37.403
2.3 Langlopende schulden	39.201	42.262
2.4 Kortlopende schulden	87.308	76.643
Totaal passiva	264.439	256.327

B2. GECONSOLIDEERDE EXPLOITATIEREKENING 2020

(x € 1.000)	Werkelijk 2020	Begroting 2020	Werkelijk 2019
Baten			
3.1 Rijksbijdragen OCW	246.786	239.089	237.112
3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies	6.643	6.480	5.910
3.3 Collegegelden	68.075	67.035	66.450
3.4 Baten werk in opdracht van derden	23.452	25.460	25.332
3.5 Overige baten	9.075	10.249	12.438
Totaal baten	354.031	348.313	347.242

(x € 1.000)	Werkelijk 2020	Begroting 2020	Werkelijk 2019
Lasten			
4.1 Personeelslasten	293.596	274.615	279.905
4.2 Afschrijvingen	13.949	14.401	13.748
4.3 Huisvestingslasten	15.829	16.148	16.934
4.4 Overige lasten	33.817	50.072	39.206
Totaal lasten	357.191	355.236	349.793
Saldo baten en lasten	-3.160	-6.923	-2.551
5. Financiële baten en lasten	-752	-1.323	-1.403
Resultaat	-3.912	-8.246	-3.954
6. Belastingen	31	0	
7. Resultaat deelnemingen	0	0	
Resultaat na belastingen	-3.881	-8.246	-3.954
Nettoresultaat	-3.881	-8.246	-3.954

B3. GECONSOLIDEERD KASSTROOMOVERZICHT 2020

(x € 1.000)	2020	2019
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Saldo van baten en lasten	-3.160	-2.551
Aanpassingen voor:		
• 4.2 Afschrijvingen	13.949	13.748
• 2.2 Mutaties voorzieningen	4.386	2.396
Veranderingen in werkkapitaal		
• 1.3 Mutatie voorraden	12	13
• 1.4 Mutatie kortlopende vorderingen	-852	-4.029
• 2.4 Mutatie kortlopende schulden	11.246	591
Kasstroom uit bedrijfsoperaties	25.581	10.168
Ontvangen interest	-	-
Betaalde interest	-1.358	-1.430
Betaalde vennootschapsbelasting	31	-
	-1.327	-1.430
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten	24.254	8.738
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
1.1 Investerings in materiële vaste activa	-8.638	-9.768
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten	-8.638	-9.768
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
2.3 Nieuw opgenomen leningen	-	-
2.3 Aflossing langlopende schulden	-3.033	-3.011
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten	-3.033	-3.011
Mutatie liquide middelen	12.583	-4.041
Beginstand liquide middelen	-	69.354
Mutatie liquide middelen	12.583	-4.041
Eindstand liquide middelen	81.937	69.354

B4. TOELICHTING BEHORENDE TOT DE GECONSOLIDEERDE JAARREKENING 2020

Algemeen

Juridische vorm en voornaamste activiteiten

De organisatie, statutair gevestigd te Arnhem, is een stichting. De voornaamste activiteiten van de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen bestaan uit het verzorgen van onderwijs.

Verslagperiode

De jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2020, dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2020.

Toegepaste standaarden

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs (hierna Rjo). In de Rjo is vastgelegd dat de jaarverslaggeving ingericht dient te worden in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en de in de regeling aangegeven afwijkende bepalingen. In het bijzonder wordt verwezen naar de richtlijnen 400 en 660 van de Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ). De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten, tenzij anders vermeld in de verdere grondslagen.

Continuïteit

De gehanteerde grondslagen voor waardering en resultaatbepaling zijn gebaseerd op de continuïteitsveronderstelling. De financiële gevolgen van de coronapandemie op de 2020 exploitatie zijn beperkt gebleven. Het is nog onzeker wat de effecten op 2021 en verder zullen zijn. Op basis van de momenteel beschikbare informatie, de inmiddels genomen maatregelen en bestaande liquiditeitsbuffer, verwachten wij geen nadelige invloed op de continuïteitsveronderstelling.

Grondslagen voor consolidatie

De geconsolideerde jaarrekening omvat de financiële gegevens van de organisatie en haar groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarop overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend dan wel waarover de centrale leiding bestaat. Groepsmaatschappijen zijn deelnemingen waarin de organisatie een meerderheidsbelang heeft, of waarin op een andere wijze een beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend. Bij de bepaling of beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend, worden financiële instrumenten die potentiële stemrechten bevatten en direct kunnen worden uitgeoefend, betrokken. Participaties die worden aangehouden om ze te vervreemden, worden niet geconsolideerd. Nieuw verworven deelnemingen worden in de consolidatie betrokken vanaf het tijdstip waarop beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend. Afgestoten deelnemingen worden in de consolidatie betrokken tot het tijdstip van beëindiging van deze invloed. In de geconsolideerde jaarrekening zijn de onderlinge schulden, vorderingen en transacties geëlimineerd, evenals de binnen de groep gerealiseerde winsten. De groepsmaatschappijen zijn integraal geconsolideerd. Voor een totaaloverzicht van de verbonden partijen verwijzen wij naar de specificatie van verbonden partijen (zie B11). Hieronder wordt volstaan met vermelding van de meegeconsolideerde meerderheidsdeelnemingen.

1. HAN Holding bv 100%
2. HAN Flex bv 100%

De HAN is niet hoofdelijk aansprakelijk voor de uit rechtshandelingen van de verbonden partijen voortvloeiende schulden.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt, schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen, de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

De volgende jaarrekeningposten zijn naar de mening van het management het meest kritisch voor het weergeven van de financiële positie en vereisen schattingen en veronderstellingen:

- Materiële vaste activa
- Voorziening WW/BW
- Voorziening WGA
- Voorziening jubileumuitkering
- Voorziening werktijdvermindering senioren
- Voorziening generatiepact
- Voorziening transitievergoeding
- Voorziening groot onderhoud
- Overige voorzieningen

Voor een toelichting op de uitgangspunten verwijzen we naar de toelichtingen op de betreffende posten.

Saldering

Vorderingen en verplichtingen zijn gesaldeerd weergegeven wanneer de stichting een deugdelijk juridisch instrument bezit om de activa en de verplichtingen simultaan af te wikkelen en wanneer de stichting het stellige voornemen heeft tot simultane afwikkeling over te gaan.

Grondslagen voor de waardering van de activa en passiva en de resultaatbepaling

Algemeen

Voor zover niet anders vermeld, zijn de activa en passiva gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. De geamortiseerde kostprijs is het bedrag waarvoor een financieel actief of financiële verplichting bij de eerste verwerking in de balans wordt opgenomen, verminderd met aflossingen op de hoofdsom, vermeerderd of verminderd met de via de effectieve-rentemethode bepaalde cumulatieve amortisatie van het verschil tussen dat eerste bedrag en het aflossingsbedrag en verminderd met eventuele afboekingen (direct, dan wel door het vormen van een voorziening) wegens bijzondere waardeverminderingen of oninbaarheid.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de stichting zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een in de balans opgenomen actief of verplichting blijft op de balans als een transactie (met betrekking tot het actief of de verplichting) niet leidt tot een belangrijke verandering in de economische realiteit met betrekking tot het actief of de verplichting. Een actief of verplichting wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot het actief of de verplichting aan een derde zijn overgedragen.

Baten worden in de winst-en-verliesrekening opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden en waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden en waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

De opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben. Opbrengsten worden verantwoord indien alle belangrijke risico's met betrekking tot de handelsgoederen zijn overgedragen aan de koper.

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, wat tevens de functionele valuta is van de stichting. Alle financiële informatie in euro's is afgerond op het dichtstbijzijnde duizendtal.

Financiële instrumenten

De financiële instrumenten omvatten bij de HAN debiteuren en overige vorderingen, geldmiddelen, vooruitbetaalde huur, leningen en overige financieringsverplichtingen, crediteuren en overige te betalen posten.

Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde, waarbij (dis)agio en de direct toerekenbare transactiekosten in de eerste opname worden meegenomen. Indien echter financiële instrumenten bij de vervolgwaardering worden gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de staat van baten en lasten, worden direct toerekenbare transactiekosten bij de eerste waardering direct verwerkt in de staat van baten en lasten.

Na de eerste opname worden financiële instrumenten op de hierna in desbetreffende grondslag beschreven manier gewaardeerd.

De reële waarde van een financieel instrument is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen die tot een transactie bereid en van elkaar onafhankelijk zijn.

Materiële vaste activa

De gebouwen en terreinen, inventaris en apparatuur, andere vaste bedrijfsmiddelen, materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen en niet aan het proces dienstbare materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen hun kostprijs verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen.

De kostprijs van de genoemde activa bestaat uit de verkrijgings- of vervaardigingsprijs en overige kosten om de activa op hun plaats en in de staat te krijgen noodzakelijk voor het beoogde gebruik. De kostprijs van de activa die door de stichting in eigen beheer zijn vervaardigd, bestaat uit de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten die rechtstreeks kunnen worden toegerekend aan de vervaardiging.

Ter zake van verwachte kosten van periodiek groot onderhoud aan gebouwen, installaties en dergelijke wordt een voorziening gevormd. Zie hiervoor de grondslag onder het hoofd Voorzieningen.

Investeringsubsidies worden als schuld gepresenteerd onder vooruitontvangen investeringsubsidies. Deze gepassiveerde investeringsubsidies worden jaarlijks op systematische wijze ten gunste van het bedrijfsresultaat gebracht, met in achtname van de wijze waarop de besteding waarvoor deze subsidie is verleend zelf in de jaarrekening wordt verwerkt.

De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de aanschafprijs volgens de lineaire methode op basis van de economische levensduur. Op terreinen, gebouwen in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa wordt niet afgeschreven. Afschrijving start op het moment dat een actief beschikbaar is voor het beoogde gebruik en wordt beëindigd bij buitengebruikstelling of bij desinvestering.

De volgende afschrijvingstermijnen zijn gehanteerd

Gebouwen/niet aan het proces dienstbare activa	30 jaar
Bekabeling in en tussen de gebouwen	15 jaar
Verbouwingen en noodbouw	10 jaar
Inventarissen en apparatuur	10 jaar
Inventarissen laboratorium	20 jaar
Telefooncentrale en telefoontoestellen	8 jaar
Computers en software	4 jaar
Overige activa	3-8 jaar

Financiële vaste activa

Overige vorderingen

De onder financiële vaste activa opgenomen overige vorderingen omvatten vooruitbetaalde huur met een langlopend karakter. Na eerste opname worden deze vorderingen gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De vooruitbetaalde huur wordt jaarlijks met inachtneming van de looptijd (25 jaar) van de onderliggende overeenkomst ten laste van het bedrijfsresultaat gebracht. Het kortlopende gedeelte van de vooruitbetaalde huur wordt onder de kortlopende vorderingen gepresenteerd.

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

De stichting beoordeelt op iedere balansdatum of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroom genererende eenheid waartoe het actief behoort.

Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van het actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. Een bijzonder waardeverminderingverlies wordt direct als last verwerkt in de winst-en-verliesrekening onder gelijktijdige verlaging van de boekwaarde van het desbetreffende actief.

Voorraden

Gebruiksgoederen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en bijkomende kosten, zoals invoerrechten, transportkosten en andere kosten die direct kunnen worden toegerekend aan de verwerving van voorraden. Bij de waardering van de voorraden wordt rekening gehouden met de eventueel op balansdatum opgetreden waardeverminderingen.

Onderhanden werk in opdracht van derden

Het saldo van projecten uit hoofde van werk in opdracht van derden leidt tot een vordering of een schuld op de balans. Het werk in opdracht van derden wordt gewaardeerd tegen de bestede kosten, bestaande uit de kosten die direct betrekking hebben op het project (zoals directe personeelskosten en kosten van specifiek voor het project aangeschafte apparatuur en inventaris), de kosten die toerekenbaar zijn aan projectactiviteiten in het algemeen en toewijsbaar zijn aan het project (onder meer kosten van technische assistentie en overheadkosten van projectactiviteiten) en andere kosten voor zover ze contractueel door de opdrachtgever worden vergoed, verminderd met de gedeclareerde termijnen danwel ontvangen voorschotten die in relatie staan tot het werk in opdracht van derden. Onder de overige vorderingen worden de projecten opgenomen waarbij de vooruitbetaalde kosten de gefactureerde termijnen/ontvangen voorschotten overschrijden. Projecten waarbij de vooruit gefactureerde termijnen/ontvangen voorschotten de vooruitbetaalde kosten overschrijden, worden verantwoord onder de kortlopende schulden. Eventuele voorzieningen uit hoofde van werk in opdracht van derden (verlieslatende contracten) worden in mindering gebracht op de vordering.

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Handelsvorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering. Voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de inbaarheid van de vorderingen.

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. Indien liquide middelen niet ter vrije beschikking staan, wordt hiermee rekening gehouden bij de waardering.

Eigen vermogen

Onder het eigen vermogen worden de algemene reserves en de bestemmingsreserves gepresenteerd.

Algemene reserve

De reserve staat ter vrije beschikking van het College van Bestuur.

Bestemmingsreserves

Het College van Bestuur heeft voor een deel van het eigen vermogen een beperktere bestedingsmogelijkheid aangebracht. Dit gedeelte van het eigen vermogen is ondergebracht in een bestemmingsreserve. Het bestuur kan deze beperking zelf opheffen. Voorts is binnen het eigen vermogen een onderscheid gemaakt naar publieke en private middelen.

Vorzieningen

Onder de voorzieningen worden de personele voorzieningen, de onderhoudsvoorziening en overige voorzieningen gepresenteerd. Toevoegingen aan voorzieningen vinden plaats ten laste van de staat van baten en lasten. Uitgaven vinden rechtstreeks plaats ten laste van de voorzieningen.

Een voorziening in verband met verplichtingen als bedoeld in artikel 2:374 lid 1, eerste volzin BW, wordt uitsluitend opgenomen indien op de balansdatum aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- a. De rechtspersoon heeft een verplichting (in rechte afdwingbaar of feitelijk).
- b. Het is waarschijnlijk dat voor de afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen noodzakelijk is.
- c. Er kan een betrouwbare schatting worden gemaakt van de omvang van de verplichting.

Uitzondering op voorgaande voorwaarden betreft de egalisatievoorziening voor groot onderhoud. De toevoegingen aan deze voorziening zijn bepaald op basis van het geschatte bedrag van het groot onderhoud en de periode die telkens tussen de werkzaamheden voor groot onderhoud verloopt, gebaseerd op een meerjarenonderhoudsplan.

Langlopende schulden

Schulden met een resterende looptijd van meer dan één jaar worden aangeduid als langlopend. Het aflossingsbedrag van het lopende jaar wordt onder de kortlopende schulden opgenomen. Na eerste opname worden de schulden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs.

Kortlopende schulden

Schulden met een op balansdatum resterende looptijd van ten hoogste één jaar worden aangeduid als kortlopend. Schulden worden bij eerste opname verwerkt tegen reële waarde. Na eerste opname worden de schulden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. Overlopende passiva betreffen vooruitontvangen bedragen (waaronder geoordeelde bijdragen) en nog te betalen bedragen ter zake van lasten die aan een verstreken periode zijn toegekend.

Van bedragen die voor meerdere jaren beschikbaar zijn gesteld, wordt het nog niet bestede gedeelte op deze post aangehouden. Vrijval ten gunste van de staat van baten en lasten geschiedt naar rato van de besteding.

Het saldo van projecten uit hoofde van werk in opdracht van derden leidt tot een vordering of een schuld op de balans. Het saldo wordt per project bepaald. Een eventueel noodzakelijke voorziening op een project uit hoofde van werk in opdracht van derden wordt in mindering gebracht op de post werk in opdracht van derden.

Personeelsbeloningen/pensioenen

Voor de medewerkers van de organisatie is een pensioenregeling getroffen die kwalificeert als een toegezegde pensioenregeling. Deze pensioenregeling is ondergebracht bij een bedrijfstakpensioenfonds (ABP) en wordt - overeenkomstig de in de RJ aangereikte vereenvoudiging - in de jaarrekening verwerkt als toegezegde bijdrageregeling. Dit betekent dat de over het boekjaar verschuldigde premies als kosten worden verantwoord. De risico's van loonontwikkeling, prijsindexatie en beleggingsrendement op het fondsvermogen zullen mogelijk leiden tot toekomstige aanpassingen in de jaarlijkse bijdragen aan het pensioenfonds. Deze risico's komen niet tot uitdrukking in een in de balans opgenomen voorziening.

De opbouw van pensioen gebeurt op basis van een middelloonregeling. Verder wordt op balansdatum een voorziening opgenomen voor bestaande additionele verplichtingen ten opzichte van het fonds en de werknemers, indien het waarschijnlijk is dat voor de afwikkeling van die verplichtingen een uitstroom van middelen zal plaatsvinden en de omvang van de verplichtingen betrouwbaar kan worden geschat. Het al dan niet bestaan van additionele verplichtingen wordt beoordeeld aan de hand van de uitvoeringsovereenkomst met het fonds, de pensioenovereenkomst met de werknemers en andere (expliciete of impliciete) toezeggingen aan de werknemers. De voorziening wordt gewaardeerd tegen de beste schatting van de contante waarde van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen op balansdatum af te wikkelen.

De beleidsdekkingsgraad (marktwaaarde van de beleggingen uitgedrukt in een percentage van de voorziening pensioenverplichtingen volgens de grondslagen van De Nederlandsche Bank) van het fonds per 31 december 2020 was 93,2% en lag daarmee 32,8% onder de minimale vereiste grens van 126,0%.

De beleidsdekkingsgraad mag niet langer dan vijf jaar onder de 104,2% liggen. Vanwege de uitzonderlijke economische omstandigheden heeft het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid de regels versoepeld:

1. Uit deze vrijstellingsregeling volgt dat er onder bepaalde voorwaarden in 2021 geen minimaal vereiste dekkingsgraad verlaging doorgevoerd hoeft te worden.
2. Een voorwaarde voor het gebruik van de vrijstellingsregeling is dat de actuele dekkingsgraad op 31 december 2020 90% of meer moet zijn. Als dit niet zo is, moeten de pensioenaanspraken worden verlaagd in 2021. Een eventuele verlaging mag over een aantal jaren gespreid worden.
3. Daarnaast moet het ABP een herstelplan opstellen waarin wordt aangetoond dat de beleidsdekkingsgraad in 12 jaar tijd (dit volgt uit de vrijstellingsregeling, normaal is dit 10 jaar) weer minimaal uitkomt op de vereiste dekkingsgraad van 126%. Als dit volgens de voorgeschreven rekenregels niet in 12 jaar lukt, dan moet het ABP de pensioenaanspraken verlagen.

Opbrengstverantwoording

Algemeen

De baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het vaststellen van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Rijksbijdragen, overige overheidsbijdragen en -subsidies

Rijksbijdragen, overige overheidsbijdragen en -subsidies uit hoofde van de basisbekostiging worden in het jaar waarop de toekenning betrekking heeft, volledig verwerkt als baten in de staat van baten en lasten. Indien deze opbrengsten betrekking hebben op een specifiek doel, dan worden deze naar rato van de verrichte werkzaamheden als baten verantwoord.

Collegegelden

De collegegelden worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben, waarbij ervan uitgegaan is dat reguliere onderwijs- en onderzoekstaken gelijkmatig over het studiejaar zijn gespreid. De vooruitontvangen bedragen worden onder de overlopende passiva opgenomen.

Baten werk in opdracht van derden

Opbrengsten uit hoofde van werk in opdracht van derden (contractonderwijs, contractonderzoek en overige) worden in de staat van baten en lasten als baten opgenomen voor een bedrag gelijk aan de kosten indien zeker is dat deze kosten declarabel zijn. Onder projectopbrengsten wordt verstaan de in het contract overeengekomen opbrengsten, vermeerderd met eventuele opbrengsten op grond van meer en minder werken, claims en vergoedingen, indien en zover het waarschijnlijk is dat de opbrengsten worden gerealiseerd en de opbrengsten betrouwbaar kunnen worden bepaald. De projectopbrengsten worden bepaald op de reële waarde van de tegenprestaties die is of zal worden ontvangen. Een eventueel positief resultaat wordt genomen naar rato van het stadium van voltooiing van het project op verslagdatum (de zogeheten percentage of completion-methode). Het stadium van voltooiing wordt bepaald aan de hand van tot de balansdatum gemaakte projectkosten in verhouding tot de geschatte totale projectkosten. Een eventueel verwacht negatief resultaat wordt in mindering gebracht op de baten en de onderhanden werk posities.

Overige baten

Overige baten worden toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. De overige baten bestaan uit opbrengsten uit verhuur onroerende zaken, detachering personeel, minoren, bijdrage studenten/personeel en overige baten.

Aandeel in het resultaat van organisaties waarin wordt deelgenomen

Het aandeel in het resultaat van organisaties waarin wordt deelgenomen omvat het aandeel van de groep in de resultaten van deze deelnemingen. Resultaten op transacties, waarbij overdracht van activa en passiva tussen de groep en de niet-geconsolideerde deelnemingen en tussen niet-geconsolideerde deelnemingen onderling heeft plaatsgevonden, zijn niet verwerkt voor zover deze als niet gerealiseerd kunnen worden beschouwd.

De resultaten van deelnemingen die gedurende het boekjaar zijn verworven of afgestoten worden vanaf het verwervingsmoment respectievelijk tot het moment van afstoting verwerkt in het resultaat van de groep.

Leasing

De organisatie kan financiële en operationele leasecontracten afsluiten. Een leaseovereenkomst waarbij de voor- en nadelen verbonden aan het eigendom van het leaseobject geheel of nagenoeg geheel door de lessee worden gedragen, wordt aangemerkt als een financiële lease. Alle andere leaseovereenkomsten classificeren als operationele leases. Bij de leaseclassificatie is de economische realiteit van de transactie bepalend en niet zozeer de juridische vorm.

Als de organisatie optreedt als lessee in een operationele lease, wordt het leaseobject niet geactiveerd. Leasebetalingen inzake de operationele lease worden lineair over de leaseperiode ten laste van de staat van baten en lasten gebracht.

Als de organisatie optreedt als lessor in een operationele lease, wordt het actief als leaseobject verwerkt in de balans overeenkomstig de aard van dat actief. De grondslagen voor de waardering van de geleasede activa zijn beschreven onder het hoofd Materiële vaste activa.

De leasebaten (exclusief vergoeding voor dienstverlening, zoals verzekering en onderhoud) als bestanddeel van de leasebetalingen worden op tijdsevenredige basis verwerkt over de leaseperiode. Initiële directe kosten, niet zijnde verkoopkosten, die gemaakt worden om opbrengsten te genereren uit operationele leases worden direct ten laste van de exploitatierekening gebracht.

Rentebaten en rentelasten

Rentebaten en -lasten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende activa en passiva. Eventuele winsten of verliezen worden verantwoord onder de financiële baten en lasten.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. Transacties waarbij geen ruil van kasmiddelen plaatsvindt, zijn niet in het kasstroomoverzicht opgenomen.

B5. TOELICHTING OP DE ONDERSCHIEDEN POSTEN VAN DE GECONSOLIDEERDE BALANS

VASTE ACTIVA

1.1 Materiële vaste activa

Het verloop van de materiële vaste activa kan als volgt worden weergegeven:

(x € 1.000)	Verkrijgings- prijs 31-12-2019	Afschrijvingen t/m 31-12-2019	Boekwaarde 31-12-2019	Investeringen 2020	Aanschafwaarde desinvesteringen verkoopingsprijs 2020	Afgeschreven desinvesteringen 2020	Afschrijvingen 2020	Verkrijgings- prijs 31-12-2020	Afschrijvingen t/m 31-12-2020	Boekwaarde 31-12-2020
1.1.1 Gebouwen*	233.980	104.978	129.002	3.893	-	-	9.162	237.873	114.140	123.733
1.1.2 Terreinen	13.308	-	13.308	-	-	-	-	13.308	-	13.308
1.1.3 Inventaris en apparatuur	54.716	34.888	19.828	4.745	-	-	4.661	59.461	39.549	19.912
1.1.4 In uitvoering en vooruitbetalingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1.1.5 Niet aan het proces dienstbare MVA*	2.836	1.409	1.427	-	-	-	126	2.836	1.535	1.301
Totaal	304.840	141.275	163.565	8.638	-	-	13.949	313.478	155.224	158.254

* Aangepast voor vergelijkingsdoeleinden: betreft verschuiving verkrijgingsprijs tussen gebouwen en niet aan het proces dienstbare MVA

Splitsing investeringen 2020 in reguliere investeringen met kwaliteitsmiddelen

Investeringen 2020 (x € 1.000)	Reguliere investeringen	Kwaliteitsmiddelen	Totaal investeringen
Gebouwen	2.918	975	3.893
Inventaris en apparatuur	4.745	-	4.745
Totaal	7.663	975	8.638

Niet aan het proces dienstbare materiële vaste activa betreft één gebouw dat de HAN aan een derde verhuurt. Het betreft het gebouw aan de Beverweerdlaan 3 te Arnhem. Deze bezitting is niet dienstbaar aan het onderwijsproces en wordt daarom separaat in de jaarrekening gepresenteerd. De investeringen betreffen met name vervangings- en verbouwingsinvesteringen.

De historische aanschafwaarde van de volledige afgeschreven materiële vaste activa in gebruik bedraagt per 31 december 2020 € 30,3 miljoen en was per 31 december 2019 € 24,8 miljoen.

De WOZ-waarde van de gebouwen en terreinen is € 168,7 miljoen (peildatum 1 januari 2019).

De bedrijfsgebouwen en terreinen worden eens in de zes jaar getaxeerd. De herbouwwaarde van de bedrijfsgebouwen en terreinen is, in juni 2019 door onafhankelijke taxateurs, getaxeerd op € 369 miljoen. De verzekerde waarde van de gebouwen sluit aan op de getaxeerde waarde.

FINANCIËLE VASTE ACTIVA

1.2 Overige financiële vaste activa

	31-12-2020	31-12-2019	Looptijd	Looptijd	Resterende looptijd in jaren
(x € 1.000)			> 1 jaar	> 5 jaar	
Vooruitbetaalde huur	8.194	8.594	7.794	6.196	21

De vooruitbetaalde huur betreft huur voor een gedeelte van het pand aan de Heyendaalseweg 141.

Het langlopende deel van de vooruitbetaalde huur is opgenomen onder de financiële vaste activa.

Het kortlopende deel van de vooruitbetaalde huur is opgenomen onder de vorderingen. De resterende huurperiode bedraagt 21 jaar.

VLOTTENDE ACTIVA

1.3 Voorraden

(x € 1.000)	31 december 2020	31 december 2019
Gebruiksgoederen	84	96

Dit betreft de voorraden van de campuswinkels. Er is geen sprake van een voorziening voor incurante voorraad.

1.4 Vorderingen

(x € 1.000)	31 december 2020	31 december 2019
Debiteuren	3.494	2.667
OCW/EZ	-	-
Studenten	121	578
Werk in opdracht van derden	2.536	2.904
Overige vorderingen	31	-
Overlopende activa		
Vooruitbetaalde kosten	3.054	4.018
Verstreckte voorschotten	25	46
Overige	6.709	4.505
Totaal overlopende activa	9.788	8.569
Voorziening wegens oninbaarheid vorderingen	-	-
Totaal vorderingen	15.970	14.718

De vorderingen hebben een looptijd korter dan één jaar.

Het saldo met betrekking tot de post werk in opdracht van derden is als volgt opgebouwd:

(x € 1.000)	31 december 2020	31 december 2019
Gerealiseerde projectkosten en toegerekende winsten	14.209	11.924
Gefactureerde termijnen	-11.673	-9.020
Voorziening te verwachten verliezen	-	-
Totaal	2.536	2.904

Per 1 januari 2020 heeft de HAN een nieuw financieel systeem geïmplementeerd. Vanuit een beheer perspectief zijn eind 2019 éénmalig de goedgekeurde openstaande posten versneld voldaan, ook wanneer de vervaldatum nog niet was verstreken. Hierdoor was de stand van de vooruitbetaalde kosten per 31 december 2019 éénmalig hoger dan gebruikelijk.

De vooruitbetaalde kosten per 31 december 2020 bestaan onder meer uit vooruitbetaalde abonnementen en licenties (€ 2,0 miljoen) en vooruitbetaalde opleidingskosten (€ 0,2 miljoen).

Daarnaast is onder de overige overlopende activa een vordering opgenomen van € 3,3 miljoen (2019: € 3,1 miljoen) in het kader van de pro-rata-regeling over de jaren 2014 tot en met 2020, nog te ontvangen externe minoren (€ 1,3 miljoen) en een incidentele vordering van € 0,9 miljoen.

1.5 Liquide middelen

(x € 1.000)	31 december 2020	31 december 2019
Kasmiddelen	7	6
Tegoeden op bankrekeningen	3.519	3.549
Schatkistbankieren	78.411	65.799
Totaal	81.937	69.354

Een bedrag van € 0,5 miljoen is geblokkeerd in verband met een uitstaande bankgarantie.

De overige liquide middelen ter waarde van € 81,4 miljoen staan ter vrije beschikking.

De HAN beschikt over een kredietfaciliteit van 10% van de rijksbijdrage. De HAN maakt ultimo 2020 geen gebruik van deze faciliteit.

Per 1 januari 2020 heeft de HAN een nieuw financieel systeem geïmplementeerd. Vanuit een beheersperspectief zijn eind 2019 éénmalig de goedgekeurde openstaande posten versneld voldaan, ook wanneer de vervaldatum nog niet was verstreken.

2.1 Eigen vermogen

Eigen vermogen

(x € 1.000)	Saldo per 31-12-2020	Bestemming resultaat 2020	Mutaties 2020	Saldo per 31-12-2019	Bestemming resultaat 2019	Mutaties 2019	Saldo per 31-12-2018
Algemene reserve							
Algemene reserve	92.564	-4.843	-	97.407	-3.885	1.784	99.508
Publieke bestemmingsreserves							
Bestemmingsreserve HMP publiek	-	-	-	-	-	-865	865
Private bestemmingsreserves							
Bestemmingsreserve EV geconsolideerde bv's	858	-	3	855	-40	-	895
Bestemmingsreserve derde geldstroom	2.719	962	-	1.757	-29	-954	2.740
Bestemmingsreserve HMP privaat	-	-	-	-	-	35	-35
Totaal eigen vermogen	96.141	-3.881	3	100.019	-3.954	-	103.973

Overzicht van het totaalresultaat van de instelling

(x € 1.000)	31 december 2020	31 december 2019
Geconsolideerd nettoresultaat toekomend aan de instelling	-3.881	-3.954
Totaal van de rechtstreekse mutaties in het eigen vermogen van de instelling	-	-
Totaalresultaat van de instelling	-3.881	-3.954

Voorgesteld wordt het nettoresultaat 2020 als volgt te bestemmen:

a. Ten laste van algemene reserve	-4.843
b. Ten gunste van bestemmingsreserve EV geconsolideerde bv's	-
c. Ten gunste van bestemmingsreserve derde geldstroom	962
	-3.881

Vooruitlopende op de goedkeuring van de jaarrekening door de Raad van Toezicht is dit voorstel tot bestemming van het resultaat reeds in de jaarrekening 2020 verwerkt.

Algemene reserve

De algemene reserve wordt gevormd uit de resultaten behaald uit (publieke) onderwijsactiviteiten.

Publieke bestemmingsreserves

Bestemmingsreserve HMP publiek

Deze reserve werd gevormd uit het resultaat behaald uit publieke activiteiten van HAN Masterprogramma's (HMP). Dit betreft bekostigde masteropleidingen. Door de herinrichting van de organisatie worden de masteropleidingen vanaf 1 januari 2020 opgenomen binnen de verschillende academies en wordt HAN Masterprogramma's opgeheven. Het College van Bestuur heeft besloten de beperking in de bestedingsmogelijkheden van de middelen bestemd voor HMP (publiek) op te heffen per 31 december 2019.

Private bestemmingsreserves

EV geconsolideerde bv's

Deze reserve wordt gevormd uit de resultaten die behaald zijn door HAN Holding bv en HAN Flex bv. Voor een toelichting wordt verwezen naar de toelichting op de enkelvoudige jaarrekening.

Bestemmingsreserve derde geldstroom

Deze reserve wordt gevormd uit de resultaten behaald uit private activiteiten zijnde specifieke contractonderwijs, contractonderzoek en overige marktactiviteiten zoals maatwerk en overige marktactiviteiten.

2.2 Voorzieningen

Het verloop van de voorzieningen kan als volgt worden weergegeven:

Voorzieningen								
(x € 1.000)	Saldo	Mutaties 2020			Saldo	Onderverdeling saldo		
	31-12-2019	Dotaties	Onttrekkingen	Vrijval	31-12-2020	< 1 jaar	1-5 jaar	> 5 jaar
Personeelsvoorzieningen								
WW/BWW	2.570	2.833	2.022	693	2.688	1.260	1.320	108
Jubileumuitkering	2.206	368	160	84	2.330	159	758	1.413
WGA	5.096	2.182	561	1.207	5.510	882	2.739	1.889
Werktijdvermindering senioren	5.750	2.869	1.046	250	7.323	1.292	5.632	399
Generatiepact	4.900	5.003	1.767	81	8.055	1.913	5.977	165
Sociaal beleid	1.828	277	1.471	176	458	290	168	-
Transitievergoeding	-	504	-	-	504	504	-	-
	22.350	14.036	7.027	2.491	26.868	6.300	16.594	3.974
Overige voorzieningen								
Groot onderhoud	13.653	1.406	974	512	13.573	1.202	6.676	5.695
Overige voorzieningen	1.400	-	52	-	1.348	-	1.348	-
	15.053	1.406	1.026	512	14.921	1.202	8.024	5.695
Totaal voorzieningen	37.403	15.442	8.053	3.003	41.789	7.502	24.618	9.669

Personeelsvoorzieningen

Alle personele voorzieningen zijn verdisconteerd op basis van de vijftienjarige marktrente ad 0,5% (2019: 0,8%).

Voorziening WW/BWW

De voorziening wordt gevormd om claims uit hoofde van uitkeringen na ontslag af te dekken. Met ingang van 2007 is de HAN, evenals andere hogeschole, eigenrisicodragers voor de gehele werkloosheidsuitkering. Voor het bovenwettelijke gedeelte was dit al zo. Deze voorziening is bepaald op basis van de verwachte toekomstige uitkeringen conform de eigen registratie van medewerkers die aanspraak maken op de WW per 31 december 2020 en de opgave van de uitkeringsinstanties (UWV en APG) voor medewerkers die aanspraak maken op de BWW. Hierbij wordt per medewerker rekening gehouden met gedeeltelijke hervatting van werkzaamheden (indien van toepassing) en een afslag voor werkhervatting voor einde van het volledige WW/BWW-recht. De voorziening stijgt door onder andere de instroom van nieuwe medewerkers en de aanpassing van de verdisconteringsvoet.

Voorziening jubileumuitkering

Deze voorziening is gevormd ten behoeve van toekomstige jubileumuitkeringen. De voorziening betreft het geschatte bedrag van de in de toekomst uit te keren jubileumuitkeringen. De berekening is gebaseerd op het aantal ABP-dienstjaren conform opgave van ABP, blijfjaren en leeftijd. De voorziening stijgt. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de aanpassing van de disconteringsvoet.

Voorziening eigenrisicodragerschap WGA

De HAN is eigenrisicodragers voor de WGA. Dit betekent dat de kosten van de gedeeltelijke arbeidsongeschiktheidsuitkering voor tien jaar ten laste komen van de HAN. Om deze reden vormt de HAN een voorziening voor medewerkers die zijn ingestroomd in de WGA tegen de verplichting zoals opgegeven door de uitkeringsinstanties (UWV en Loyalis) en medewerkers die langer dan één jaar ziek zijn en van wie de arbo-arts of arbeidsdeskundige inschat dat de kans dat zij instromen in de WIA groter is dan 50 procent.

De berekening is gebaseerd op de loongerelateerde uitkering (afhankelijk van het arbeidsverleden van de werknemer) en bedraagt maximaal 38 maanden, waarbij rekening is gehouden met de restverdiencapaciteit. Na 38 maanden is gerekend met 70% van het minimum loon rekening houdend met de mate van arbeidsongeschiktheid. De voorziening neemt toe door een verwachte toename van het aantal langdurig zieke medewerkers.

Voorziening werktijdvermindering senioren

Met ingang van 1 januari 2015 kan een werknemer die de AOW-gerechtigde leeftijd min tien jaar heeft bereikt kiezen voor de mogelijkheid om zijn/haar werktijd, gedurende een periode van maximaal vijf jaar, te verminderen met maximaal 20%. Hiervoor wordt gedeeltelijk salaris voor ingeleverd. Voor de werknemers die gebruikmaken van deze regeling zijn de kosten voor de volledige periode in de voorziening opgenomen. Voor werknemers die tussen nu en vijf jaar in aanmerking komen voor deze regeling, is een inschatting gemaakt van de toekomstige instroom; voor deze toekomstige instroom wordt de voorziening in vijf jaar opgebouwd. Werknemers die over meer dan vijf jaar in aanmerking komen voor deze regeling zijn niet meegenomen bij de bepaling van de voorziening. Bij de berekening van de voorziening is uitgegaan van de werkelijke loonkosten van de deelnemers en de resterende werktijd. De voorziening stijgt ten opzichte van voorgaande jaren door een toegenomen instroom.

Voorziening generatiepact

Het generatiepact is een aanvullende HAN-regeling naast de in de cao opgenomen regelingen, die met ingang van 1 augustus 2018 is ingevoerd. Met een generatiepact worden medewerkers van 62 jaar en ouder in staat gesteld hun arbeidsomvang aan te passen aan de belastbaarheid, waarmee men op een gezonde manier kan blijven werken tot aan het voor hen vastgestelde AOW-moment. Medewerkers van 62 jaar en ouder die aan bepaalde criteria voldoen, worden in staat gezet de arbeidsduur terug te brengen naar 50% van de oorspronkelijke formele betrekkingsomvang, waarbij het salaris 70%-80% wordt doorbetaald en de pensioenopbouw gehandhaafd blijft. Bij de berekening van de voorziening is uitgegaan van de werkelijke loonkosten van de deelnemers en de resterende werktijd. De voorziening is gebaseerd op de werkelijke deelnemers van cohort 1 tot en met 4 en een inschatting van de nieuwe instroom voor cohort 5 en 6.

Het CvB heeft besloten het Generatiepact per 1 augustus 2021 éénmalig open te stellen voor medewerkers die in het oorspronkelijke cohort 5 (per 1 augustus 2020) of cohort 6 (per 1 februari 2021) hadden kunnen instromen. Dit zijn de laatste groepen die gezien de looptijd van de regeling konden en kunnen deelnemen.

Voorziening sociaal beleid

De voorziening sociaal beleid is gevormd op basis van individuele afspraken gemaakt met medewerkers van de HAN in het kader van het beëindigen van het dienstverband of verminderen van de werktijd. In de voorziening zijn enkel de individuele afspraken opgenomen waaraan de HAN zich aantoonbaar onvoorwaardelijk heeft verbonden, maar die wel een schattingselement bevatten. De voorziening sociaal beleid neemt af. Dit hangt samen met de invoering van het generatiepact. Door de invoering van het generatiepact worden minder afspraken op individueel niveau over het verminderen van de werktijd gemaakt.

Voorziening transitievergoeding

De Wet Arbeidsmarkt in Balans (WAB) is vanaf 1 januari 2020 in werking getreden. Op grond van deze wet is in 2020 een voorziening gevormd voor tijdelijke arbeidscontracten waarvan aannemelijk is dat zij niet worden verlengd.

Overige voorzieningen

Voorziening groot onderhoud

De voorziening groot onderhoud wordt gevormd voor verwachte kosten voor periodiek groot onderhoud aan panden, installaties en dergelijke op basis van het geschatte bedrag van het eigenaarsonderhoud in het meerjarenonderhoudsplan (MJOP) en de periode tussen de werkzaamheden groot onderhoud. De uitgaven van groot onderhoud worden verwerkt ten laste van de onderhoudsvoorziening voor zover deze is gevormd door de beoogde kosten. Indien de kosten van groot onderhoud hoger zijn dan middels het meerjarenonderhoudsplan voorzien worden deze als extra lasten verantwoord in de winst- en verliesrekening. De voorziening voor onderhoudskosten is overwegend langlopend van karakter. De voorziening wordt niet verdisconteerd. Het meerjarenonderhoudsplan wordt periodiek beoordeeld door een onafhankelijke, externe partij. Deze beoordeling heeft in 2019 plaatsgevonden.

Overige voorzieningen

De overige voorzieningen hebben betrekking op geschillen en claims.

2.3 Langlopende schulden

(x € 1.000)	Bedrag lening 31-12-2019	Aangegane leningen 2020	Aflossing 2020	Saldo 31-12-2020	Looptijd > 1 jaar	Looptijd > 5 jaar	Looptijd percentage %	Resterende looptijd in jaren
Kredietinstellingen:								
Gem. Arnhem	4.964	-	1.202	3.762	2.534	-	2,12	3
Min. Financiën:								
Min. Financiën	40.334	-	1.834	38.500	36.667	29.333	0,10	21
Totaal langlopende schulden	45.298	-	3.036	42.262	39.201	29.333		

Kredietinstellingen

Hypothecaire lening gemeente Arnhem

Dit betreft een ultimo 1993 opgenomen hypothecaire lening met een looptijd van 30 jaar (annuïtair). De vaste rente bedraagt 2,12% tot 31 december 2023 (einde contract). Als zekerheid is verstrekt aan de gemeente Arnhem een eerste hypotheek tot € 23 miljoen op het pand Ruitenberglaan 27 in Arnhem. Het kortlopende gedeelte van de aflossingsverplichting is onder kortlopende schulden opgenomen.

Lening ministerie van Financiën

In 2010 is de HAN een lening aangegaan bij het ministerie van Financiën met een looptijd van 30 jaar. De lening bedroeg bij aanvang in totaal € 55 miljoen. De jaarlijkse vaste rente is per 1 juli 2020 gewijzigd van 3,09% naar 0,1% tot einde looptijd.

Als zekerheid voor de lening en eventuele extra rente en kosten is aan het ministerie van Financiën een eerste hypotheek verstrekt op de Nijmeegse panden van de HAN, met uitzondering van de Groenewoudseweg 1.

Het kortlopend deel van de aflossingsverplichting is onder kortlopende schulden opgenomen. De lening kan vervroegd afgelost worden, waarbij het verschil in contante waarde van het restant van de lening op basis van de dan geldende rente en de afgesproken rente aan het ministerie van Financiën moet worden betaald. De HAN heeft geen intentie deze lening versneld af te lossen.

2.4 Kortlopende schulden

De kortlopende schulden worden als volgt gespecificeerd:

(x € 1.000)	31 december 2020	31 december 2019
Kredietinstellingen	3.061	3.036
Schulden aan OCW*	420	538
Vooruitgefactureerde en -ontvangen termijnen - werk in opdracht van derden	8.864	5.109
Crediteuren	7.311	6.094
Belastingen	12.241	12.084
Sociale lasten	45	5
Schulden ter zake van pensioenen	3.580	3.389
Overlopende passiva:		
Vooruitontvangen collegegelden	26.832	24.785
Vooruitontvangen investeringssubsidies	42	42
Vooruitontvangen bedragen	2.208	4.526
Vakantiegeld en vakantiedagen	10.446	9.254
Te betalen interest	19	625
Overige overlopende passiva	12.239	7.156
Totaal overlopende passiva	51.786	46.388
Totaal kortlopende schulden	87.308	76.643

* Dit betreft schulden aan het ministerie van OCW, bestaande uit G2.B model ad € 173.306 en G1 model ad € 246.272.

De kortlopende schulden hebben een looptijd korter dan één jaar tenzij specifiek benoemd.

Het saldo van de vooruitgefactureerde- en ontvangen termijnen projecten is als volgt opgebouwd:

(x € 1.000)	31 december 2020	31 december 2019
Gefactureerde termijnen	21.778	15.254
Gerealiseerde projectkosten en toegerekende winsten	-12.914	-10.145
Voorziening te verwachten verliezen	-	-
Totaal	8.864	5.109

De stijging van het onderhanden werk wordt mede veroorzaakt door de toevoeging van het contractonderwijs (onder andere post-hbo- en masteropleidingen). Mede hierdoor stijgen ook de gefactureerde termijnen. Deze post was voorgaand jaar verantwoord onder de overlopende activa.

De vooruitontvangen bedragen dalen voornamelijk door een verschuiving van de vooruitontvangen opleidings- en cursusgelden (vorig jaar gerubriceerd onder vooruitontvangen bedragen) naar de post vooruitgefactureerde en -ontvangen termijnen - werk in opdracht van derden.

De overige overlopende passiva bevatten onder andere vooruitontvangen doorsluisgelden van € 5,8 miljoen (2019: € 4,0 miljoen).

Verantwoording subsidies OCW (bijlage behorend bij RJ 660.403, geldend vanaf het verslagjaar 2014)

(bedragen in euro's)

G1. Subsidies waarbij het eventueel niet aangewende deel van de subsidie, mits de activiteiten volledig zijn uitgevoerd, kan worden besteed aan andere activiteiten waarvoor bekostiging wordt verstrekt

Omschrijving	Toewijzing kenmerk	Toewijzing datum	De activiteiten zijn ultimo verslagjaar conform de subsidiebeschikking geheel uitgevoerd en afgerond
Lerarenbeurzen - subsidie voor studieverlof HBO	1006200-1	20-9-2019	J
Lerarenbeurzen - subsidie voor studieverlof HBO	1012270-1	20-11-2019	J
Lerarenbeurzen - subsidie voor studieverlof HBO	1019865-1	19-12-2019	J
Lerarenbeurzen - subsidie voor studieverlof HBO	1090577-1	22-09-2020	N
Lerarenbeurzen - subsidie voor studieverlof HBO	1095392-1	20-11-2020	N

G2. Subsidies die uitsluitend mogen worden aangewend voor het doel waarvoor de subsidie is verstrekt

G2.A Aflopend per ultimo verslagjaar

Omschrijving	Toewijzing kenmerk	Toewijzing datum	Bedrag van de toewijzing	Ontvangen t/m 2019	Totale subsidiabele kosten t/m 2019	Saldo per 1 januari 2020	Ontvangen in 2020	Subsidiabele kosten in 2020	Te verrekenen per 31 december 2020
Flexibel hoger onderwijs voor volwassenen	874833	03-02-2016	2.000.000	2.000.000	1.988.000	12.000	0	12.000	0
Totaal			2.000.000	2.000.000	1.988.000	12.000	0	12.000	0

G2.B Doorlopend tot in een volgend verslagjaar

Omschrijving	Toewijzing kenmerk	Toewijzing datum	Bedrag van de toewijzing	Ontvangen t/m 2019	Totale subsidiabele kosten t/m 2019	Saldo per 1 januari 2020	Ontvangen in 2020	Subsidiabele kosten in 2020	Te verrekenen per 31 december 2020
Doorstroom mbo-hbo	DHBO018001	23-10-2017	185.955	185.955	78.089	107.866	0	26.562	81.304
Doorstroom mbo-hbo	DHBO018019	15-03-2018	195.630	195.630	93.251	102.379	0	10.377	92.002
Totaal			381.585	381.585	171.340	210.245	0	36.939	173.306

Financiële instrumenten

Algemeen

De HAN maakt in de normale bedrijfsuitoefening gebruik van financiële instrumenten die de HAN blootstelt aan markt- en/of kredietrisico's. Deze financiële instrumenten betreffen posten die in de balans zijn opgenomen, zoals vorderingen en schulden.

Kredietrisico

De HAN loopt kredietrisico over de financiële vaste activa en de kortlopende vorderingen minus de vooruitbetaalde kosten. Het maximale kredietrisico bedraagt € 21,1 miljoen. De hoogste vordering bedraagt € 8,6 miljoen. Deze vordering heeft betrekking op de vooruitbetaalde huur zoals opgenomen onder de financiële vaste activa en de vorderingen (kortlopend deel). Het overige kredietrisico is niet geconcentreerd bij één of enkele partijen. De HAN hanteert procedures en gedragsrichtlijnen om de omvang van het kredietrisico bij tegenpartijen te beperken. Daarnaast handelt de HAN niet in financiële instrumenten en past ook geen afgeleide financiële instrumenten (derivaten) toe.

Renterisico

Het renterisico is beperkt tot eventuele veranderingen in de marktwaarde van opgenomen leningen. De HAN heeft twee langlopende leningen uitstaan.

De rentevaste periode van de lening van de gemeente Arnhem loopt tot 31 december 2023 (einde contract) en bedraagt 2,12%. De rentevaste periode van de lening van het ministerie van Financiën loopt tot juli 2020. De jaarlijkse vaste rente is per 1 juli 2020 gewijzigd van 3,09% naar 0,1% tot einde looptijd.

Liquiditeitsrisico

De stichting bewaakt de liquiditeitspositie, zoals beschreven in het treasurystatuut van de stichting. Door middel van opvolgende liquiditeitsbegrotingen ziet het management erop toe dat voor de stichting steeds voldoende liquiditeiten beschikbaar zijn om aan de verplichtingen te kunnen voldoen.

Reële waarde

De reële waarde van de in de balans opgenomen financiële instrumenten verantwoord onder de liquide middelen, vorderingen, langlopende en kortlopende schulden en financiële vaste activa benadert de boekwaarde daarvan.

B6. NIET IN DE BALANS OPGENOMEN ACTIVA EN VERPLICHTINGEN

Niet uit de balans blijvend actief

De huurpenningen zijn als volgt opgebouwd:

(x € 1.000)	2020	< 1 jaar	1-5 jaar	> 5 jaar	Totaal
Huurcontract Beverweerdlaan 3	182	185	662	0	847

De HAN is de volgende meerjarige financiële verplichtingen aangegaan:

(x € 1.000)	2020	< 1 jaar	1-5 jaar	> 5 jaar	Totaal
Huurkosten	2.477	2.418	5.401	3.841	11.660
Leasekosten vervoersmiddelen	104	100	163	-	263
Drukwerk	126	22	-	-	22
Schoonmaak	2.865	2.476	330	-	2.806
Systemen	740	615	564	-	1.179
Externe diensten divers	306	312	-	-	312
	6.618	5.943	6.458	3.841	16.242

De huurverplichtingen zijn als volgt opgebouwd:

(x € 1.000)	2020	< 1 jaar	1-5 jaar	> 5 jaar	Totaal
Papendallaan 52	323	323	1.228	0	1.551
Heyendaalseweg 141	321	326	1.387	2.569	4.282
Prof. Molkenboerstraat 3	394	402	240	0	642
Philips van Leidenlaan 25	541	555	2.363	1.272	4.190
Heyendaalseweg 121	304	306	183	0	489
Heyendaalseweg 98	225	133	0	0	133
Hatertseweg 23	23	11	0	0	11
Thermion Lent	24	7	0	0	7
Universitair Sportcentrum	322	355	0	0	355
	2.477	2.418	5.401	3.841	11.660

De HAN heeft drie leegstandsgaranties afgegeven in verband met studentenhuisvesting. De garantstellingen hebben een looptijd tussen augustus 2021 (einde contract/eerste opzegtermijn) en februari 2030. De maximale garantstelling per balansdatum bedraagt € 3 miljoen. Er is hier tot op heden geen gebruik van gemaakt.

B7. TOELICHTING OP DE ONDERSCHIEDEN POSTEN VAN DE GECONSOLIDEERDE EXPLOITATIEREKENING

BATEN

3.1 Rijksbijdragen OCW

(x € 1.000)	Werkelijk	Begroting	Werkelijk
	2020	2020	2019
Normatieve rijksbijdrage OCW			
Rijksbijdrage OCW	246.286	238.637	236.225
Overige subsidies OCW			
Geoomerkte subsidies	49	80	321
Niet-geoomerkte subsidies	451	372	566
Totaal overige subsidies	500	452	887
Totaal rijksbijdragen	246.786	239.089	237.112

De rijksbijdrage stijgt ten opzichte van 2019. Dit wordt veroorzaakt door de loon- en prijscompensatie en een stijging van het aantal bekostigde studenten.

De stijging ten opzichte van de begroting 2020 wordt verklaard door de loon- en prijscompensatie die, conform bestaand beleid niet was voorzien.

3.2 Overige overheidsbijdrage

(x € 1.000)	Werkelijk	Begroting	Werkelijk
	2020	2020	2019
Overige overheidsbijdrage	6.643	6.480	5.910

De overige overheidsbijdrage stijgt ten opzichte van 2019 door een hogere bijdrage vanuit het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport veroorzaakt door een toename van het aantal studenten bij de opleidingen Physician Assistant (€ 3,7 miljoen/2019: € 3,2 miljoen) en subsidie Advanced Nurse Practitioner (€ 2,9 miljoen/2019: € 2,7 miljoen). Deze gelden worden doorbetaald aan de zorginstellingen waar de studenten stagelopen. De lasten die hier tegenover staan, worden verantwoord onder de post overige van de overige lasten.

3.3 Collegegelden

(x € 1.000)	Werkelijk	Begroting	Werkelijk
	2020	2020	2019
Collegegeld sector hbo	68.075	67.035	66.450

De collegegelden stijgen ten opzichte van 2019 als gevolg van stijging van de studentenaantallen met 2,4 % per 1 oktober 2020. De stijging is een gevolg van het coronavirus.

3.4 Baten werk in opdracht van derden

(x € 1.000)	Werkelijk 2020	Begroting 2020	Werkelijk 2019
Contractonderwijs	9.502	10.049	9.748
Contractonderzoek	9.345	9.849	10.473
Overige (o.a. maatwerk, advies)	4.605	5.562	5.111
Totaal baten	23.452	25.460	25.332

De post Contractonderzoek is als volgt opgebouwd:

(x € 1.000)	Werkelijk 2020	Begroting 2020	Werkelijk 2019*
Internationale organisaties	461	944	848
Nationale overheden	2.215	7.127	4.604
NWO	4.022	561	3.830
Overige non-profit organisaties	433	686	673
Bedrijven	2.214	531	518
Totaal contractonderzoek	9.345	9.849	10.473

* Aangepast voor vergelijkingsdoeleinden

De subsidies voor contractonderzoek hebben een incidenteel karakter; deze subsidies worden op basis van projectplannen aangevraagd en toegekend.

De daling van de baten contractonderzoek met € 1,1 miljoen wordt grotendeels veroorzaakt door de coronacrisis.

3.5 Overige baten

(x € 1.000)	Werkelijk 2020	Begroting 2020	Werkelijk 2019
Verhuur onroerende zaken	1.336	1.474	1.463
Detachering personeel	849	1.000	1.236
Schenking en sponsoring	-	-	6
Studentenbijdragen	4.180	4.200	3.603
Overige	2.710	3.575	6.130
Totaal	9.075	10.249	12.438

De overige baten 2020 zijn lager dan de begroting en 2019, met name door lagere overige overige baten.

Detachering van personeel neemt met name af door de coronapandemie.

Onder de studentenbijdragen zijn baten opgenomen voor onder andere minoren, lesmaterialen en excursies/studiereizen. Enerzijds is hieronder een incidentele baten minoren verwerkt van € 1,3 miljoen. Anderzijds was in 2020 sprake van minder studentenactiviteiten als gevolg van de coronapandemie. Dit heeft een nadelige impact van € 0,8 miljoen minder baten gehad ten opzichte van 2019. De tegenhanger daarvan zijn lagere kosten onder overige lasten.

Onder de overige baten zijn diverse baten opgenomen, waaronder de baten van SENECA en de HAN-shop. De daling van de overige baten wordt verklaard door een in 2019 geboekte éénmalige bate van € 3,4 miljoen (teruggave inzake BTW pro rata regeling). In 2020 zijn tevens een éénmalige baten van € 0,9 miljoen verwerkt.

4.1 Personele lasten

(x € 1.000)	Werkelijk 2020	Begroting 2020	Werkelijk 2019
Lonen en salarissen	193.240	185.044	184.175
Sociale lasten	25.365	23.583	24.297
Pensioenpremies	31.266	31.431	29.719
Lasten eigen personeel	249.871	240.058	238.191
Overige personele lasten:			
Dotaties personele voorzieningen	11.545	4.262	7.444
Personeel niet in loondienst	24.251	18.424	23.503
Overige personele lasten	9.545	12.367	11.893
Subtotaal overige personele lasten	45.341	35.053	42.840
-/- Uitkeringen	-1.616	-496	-1.126
Totaal personele lasten	293.596	274.615	279.905

De totale personele lasten stijgen ten opzichte van 2019 met € 13,7 miljoen.

De lasten eigen personeel stijgen met € 11,7 miljoen (4,9 %) hoofdzakelijk door een toename van het aantal fte's alsmede de stijging van de pensioenpremies, sociale lasten en de cao-loonstijging (2,4% per 1 april 2019 en 2,75% per 1 juli 2020).

Het gemiddelde aantal fte stijgt in lijn met de begroting met 58 fte (van 3.016 in 2019 naar 3.074 in 2020) oftewel 1,9 %.

De overige personele lasten stijgen voornamelijk door de stijging van de dotatie van de personele voorzieningen (€ 4,1 miljoen), deels gecompenseerd door lagere overige overige personele lasten, vooral als gevolg van de coronacrisis.

Ten opzichte van de begroting zijn de lasten € 19 miljoen hoger. De grootste stijging ten opzichte van de begroting wordt veroorzaakt door stijging van de lasten van eigen personeel ad € 9,8 miljoen (zie hiervoor), dotaties aan personele voorzieningen ad € 7,3 miljoen en een toename van de inzet van derden ad € 5,8 miljoen.

Het effect van de dotatie aan het generatiepact voor de laatste twee cohorten (besloten in 2020 en daarom niet begroot) bedraagt € 5 miljoen. De dotatie ad € 2,9 miljoen aan de voorziening werktijdvermindering senioren is hoger dan begroot doordat meer mensen gebruikmaken van de regeling dan was voorzien.

De hogere lasten voor personeel niet in loondienst dan begroot ad € 5,8 miljoen worden veroorzaakt door inzet van derden op diverse activiteiten die zijn begroot als beleids gelden onder de overige lasten. Dit betreffen onder andere activiteiten ten behoeve van centres of expertise, ontwikkeling van zwaartepunten, en herinrichting van het IV-landschap.

Aantal fte's

	Stand aantal fte's per 31-12		Gemiddeld aantal fte's	
	2020	2019	2020	2019
OP	1.962	1.951	1.946	1.911
OBP	1.059	1.029	1.041	1.022
Management	90	57	87	60
Totaal	3.111	3.037	3.074	2.993

Het aandeel van tijdelijke aanstellingen is 16,0% (2019: 16,9%). Zowel in 2020 als in 2019 waren er geen medewerkers werkzaam buiten Nederland.

4.2 Afschrijvingen

(x € 1.000)	Werkelijk	Begroting	Werkelijk
	2020	2020	2019
Afschrijvingen op materiële vaste activa	13.949	14.401	13.748
Totaal	13.949	14.401	13.748

4.3 Huisvestingslasten

(x € 1.000)	Werkelijk	Begroting	Werkelijk
	2020	2020	2019
Huur	4.144	4.024	4.056
Verzekeringen	240	190	186
Onderhoud	2.717	3.010	2.459
Energie en water	2.445	2.432	2.185
Schoonmaakkosten	2.963	2.939	2.880
Heffingen	1.764	1.786	1.686
Dotatie/vrijval onderhoudsvoorziening	894	777	2.645
Overige	662	990	837
Totaal	15.829	16.148	16.934

De huisvestingslasten zijn lager dan de huisvestingslasten 2019. Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door een hogere dotatie ad € 1,7 miljoen aan de onderhoudsvoorziening in 2019 dan in 2020. Dit is het resultaat van een externe evaluatie van het meerjarenonderhoudsplan in 2019.

4.4 Overige lasten

(x € 1.000)	Werkelijk	Begroting	Werkelijk
	2020	2020	2019
Administratie- en beheerslasten	10.760	15.849	15.225
Inventaris en apparatuur	1.856	2.070	1.971
Leer- en hulpmiddelen	13.222	14.229	14.748
Dotatie overige voorzieningen	-	-	-
Overige	7.979	17.923	7.262
Totaal	33.817	50.071	39.206

De overige lasten zijn € 5,4 miljoen euro lager dan vorig jaar. De sterke daling wordt voornamelijk veroorzaakt door de daling van de administratie- en beheerslasten (€ 4,4 miljoen) en leer- en hulpmiddelen (€ 1,5 miljoen), met name als gevolg van de coronapandemie. Onder de overige overige lasten zijn subsidiegelden opgenomen die worden doorbetaald aan zorginstellingen die stageplaatsen bieden aan studenten. Deze zijn hoger dan vorig jaar vanwege een toename van het aantal studenten bij de opleidingen Physician Assistant (€ 3,7 miljoen/2019: € 3,2 miljoen) en subsidie Advanced Nurse Practitioner (€ 2,9 miljoen/2019: € 2,7 miljoen). De baten die hier tegenover staan, worden verantwoord onder de overige overheidsbijdrage.

De overige lasten 2020 zijn € 9,9 miljoen lager dan begroot. In de begroting van 2020 zijn beleidsgelden opgenomen, onder andere ten behoeve van centres of expertise-activiteiten, ontwikkeling van de zwaartepunten, herinrichting van het IV-landschap en de herinrichting van de organisatie. Deze gelden zijn voornamelijk besteed aan inzet van personeel, waardoor de uitputting van de middelen is gerealiseerd binnen de personele lasten onder de post personeel niet in loondienst die hoger is dan begroot € 5,8 miljoen.

Kwaliteitsafspraken

In de staat van baten en lasten 2020 is voor € 9,8 miljoen aan lasten kwaliteitsagenda opgenomen.

Transacties met verbonden partijen

Van transacties met verbonden partijen is sprake wanneer een relatie bestaat tussen de stichting en een natuurlijk persoon of entiteit die verbonden is met de stichting. Dit betreffen onder meer de relaties tussen de stichting en haar deelnemingen, de aandeelhouders, de bestuurders en de functionarissen op sleutelposities. Onder transacties wordt verstaan een overdracht van middelen, diensten of verplichtingen, ongeacht of er een bedrag in rekening is gebracht. Er hebben zich geen transacties met verbonden partijen voorgedaan op niet-zakelijke grondslag.

Honoraria van de accountant

De volgende honoraria van Ernst & Young Accountants zijn ten laste gebracht van de organisatie, haar dochtermaatschappijen en andere maatschappijen die zij consolideert, een en ander zoals bedoeld in artikel 2:382a BW.

Bedragen zijn exclusief btw	Ernst & Young Accountants LLP	Overig Ernst & Young- netwerk	Totaal Ernst & Young	Totaal Ernst & Young
(x € 1.000)	2020	2020	2020	2019
Onderzoek van de jaarrekening *	160	-	160	139
Andere controleopdrachten	37	-	37	58
Adviesdiensten op fiscaal terrein	-	-	-	-
Andere niet-controlediensten	-	-	-	-
Totaal	197	-	197	197

De stijging in 2020 ten opzichte van 2019 kan worden verklaard door € 10k meerwerk ten aanzien van de jaarrekening 2019 en € 11k voor de controle van de conversie.

Opgegeven worden de in het boekjaar ten laste van de rechtspersoon gebrachte totale honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening, totale honoraria voor andere controleopdrachten, totale honoraria voor adviesdiensten op fiscaal terrein en totale honoraria voor andere niet-controlediensten, ongeacht of de werkzaamheden reeds gedurende dat boekjaar zijn verricht door de externe accountant en de accountantsorganisatie genoemd in artikel 1, eerste lid, onder a en e, van de Wet toezicht accountantsorganisaties.

5. Financiële baten en lasten

(x € 1.000)	Werkelijk 2020	Begroting 2020	Werkelijk 2019
Financiële baten en lasten			
Rentebaten	-	-	-
Rentelasten	-752	-1.323	-1.403
Saldo financiële baten en lasten	-752	-1.323	-1.403

Rentebaten en -lasten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende activa en passiva. Eventuele winsten of verliezen worden verantwoord onder de financiële baten en lasten.

Bezoldiging topfunctionarissen

Op 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op de Stichting Hogeschool van Arnhem en Nijmegen. De voor de Stichting Hogeschool van Arnhem en Nijmegen geldende klasse-indeling is G. Het daarbij horende bezoldigingsmaximum bedraagt € 194.000. De complexiteitspunten zijn per criterium als volgt:

1. gemiddelde totale baten per boekjaar (tien complexiteitspunten);
2. gemiddeld aantal studenten (vijf complexiteitspunten);
3. gewogen onderwijssoorten of sectoren (vijf complexiteitspunten).

In onderstaande tabel is de bezoldiging 2020 verantwoord. Ten behoeve van de verantwoording is gekozen voor het Verantwoordingsmodel WNT van het ministerie van Binnenlandse Zaken, dat terug te vinden is op www.topinkomens.nl. De binnen onze organisatie geïdentificeerde leidinggevende topfunctionarissen met een dienstbetrekking hebben geen dienstbetrekking bij meerdere WNT-plichtige instellingen als leidinggevende topfunctionaris (die zijn aangegaan met ingang van 1 januari 2018).

Gegevens 2020

Bedragen x € 1	Dr. C.P. Boele	Y.E.A.M. de Haan RE	Drs B.M. Kievits	Drs L.J.M. Verhofstad
Functiegegevens	Voorzitter CvB	Vicevoorzitter CvB	Lid CvB	Voorzitter CvB
Aanvang en einde functievervulling in 2020	1/1 - 15/3	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/9 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,00	1,00	0,80	1,00
Dienstbetrekking?	Ja	Ja	Ja	Ja
Bezoldiging				
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	36.661	179.075	143.260	59.692
Beloningen betaalbaar op termijn	4.528	21.925	17.540	7.308
Subtotaal	41.189	201.000	160.800	67.000
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	41.188	201.000	160.800	67.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Bezoldiging				
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	41.188	201.000	160.800	67.000
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Gegevens 2019

Bedragen x € 1	Dr. C.P. Boele	Y.E.A.M. de Haan RE	Drs B.M. Kievits
Functiegegevens	Voorzitter CvB	Vicevoorzitter CvB	Lid CvB
Aanvang en einde functievervulling in 2019	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,00	1,00	0,80
Dienstbetrekking?	Ja	Ja	Ja
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	172.940	172.839	138.271
Beloningen betaalbaar op termijn	21.060	21.161	16.929
Subtotaal	194.000	194.000	155.200
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	194.000	194.000	155.200
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Bezoldiging			
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	194.000	194.000	155.200
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Binnen de HAN zijn geen overige functionarissen werkzaam die een hogere bezoldiging dan de gestelde maxima kennen.

Overzicht vergoeding Raad van Toezicht

Naam	Periode	Rol	Werkelijke bezoldiging 2020 (excl. btw)	Maximale bezoldiging 2020	Werkelijke bezoldiging 2019 (excl. btw)
Mr. R.L.M. Hillebrand	01-01 t/m 31-03	Voorzitter	€ 5.025	€ 7.536	€ 16.691
Dr. ir. P.J.M. van Laarhoven	01-04 t/m 31-12	Voorzitter	€ 15.075	€ 22.613	
Drs. R. Wenselaar	01-01 t/m 31-12	Lid/Vicevoorzitter	€ 14.070	€ 20.100	€ 12.279
Dr. ir. P.J.M. van Laarhoven	01-01 t/m 31-03	Lid	€ 3.517	€ 5.025	€ 12.279
Dr. C.M. Hooymans	01-01 t/m 31-12	Lid	€ 14.070	€ 20.100	€ 12.279
Drs. B.B. ter Huurne	01-01 t/m 31-12	Lid	€ 14.070	€ 20.100	€ 12.279
Drs. H.P.M.G. Steeghs RA	01-01 t/m 31-12	Lid	€ 14.070	€ 20.100	€ 12.279
Prof. dr. ir. M.P.C. Weijnen	01-01 t/m 30-06	Lid	€ 7.035	€ 10.050	€ 12.279
Dr. A.G.J.M. Hanselaar	01-01 t/m 30-11 (2019)	Lid/Vicevoorzitter			€ 11.256
Totaal			€ 86.932		€ 89.342

B8. ENKELVOUDIGE BALANS PER 31 DECEMBER 2020

Activa

(x € 1.000)	31 december 2020	31 december 2019
Vaste activa		
1.1 Materiële vaste activa	158.254	163.565
1.2 Financiële vaste activa	9.049	9.449
	-	-
Vlottende activa		
1.2 Voorraden	84	96
1.3 Vorderingen	15.914	14.718
1.4 Liquide middelen	81.421	68.815
Totaal activa	264.722	256.643

Passiva

(x € 1.000)	31 december 2020	31 december 2019
2.1 Eigen vermogen	96.141	100.019
2.2 Voorzieningen	41.667	37.403
2.3 Langlopende schulden	39.201	42.262
2.4 Kortlopende schulden	87.713	76.959
Totaal passiva	264.722	256.643

B9. ENKELVOUDIGE EXPLOITATIEREKENING 2020

(x € 1.000)	Werkelijk 2020	Begroting 2020	Werkelijk 2019
Baten			
3.1 Rijksbijdragen OCW	246.786	239.089	237.112
3.2 Overige overheidsbijdragen	6.643	6.480	5.910
3.3 Collegegelden	68.075	67.035	66.450
3.4 Baten werk in opdracht van derden	23.452	25.460	25.332
3.5 Overige baten	9.124	10.330	12.491
Totaal baten	354.080	348.394	347.295

(x € 1.000)	Werkelijk 2020	Begroting 2020	Werkelijk 2019
Lasten			
4.1 Personele lasten	293.948	275.114	280.309
4.2 Afschrijvingen	13.949	14.401	13.748
4.3 Huisvestingslasten	15.829	16.148	16.934
4.4 Overige lasten	33.483	49.842	38.815
Totaal lasten	357.209	355.505	349.806
Saldo baten en lasten	-3.129	-7.111	-2.511
5. Saldo financiële baten en lasten	-752	-1.323	-1.403
Resultaat uit gewone bedrijfsvoering	-3.881	-8.434	-3.914
6. Belastingen			
7. Resultaat deelnemingen in groepsmaatschappijen	-	-	-40
Resultaat na belastingen	-3.881	-8.434	-3.954
Nettoresultaat	-3.881	-8.434	-3.954

B10. TOELICHTING BEHORENDE TOT DE ENKELVOUDIGE JAARREKENING 2020

De enkelvoudige jaarrekening maakt deel uit van de geconsolideerde jaarrekening 2020 van de organisatie. Voor de toelichting op posten die niet afwijken van de geconsolideerde balans en exploitatierekening wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde balans en exploitatierekening.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling

De grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gelijk aan die voor de geconsolideerde balans en staat van baten en lasten, met uitzondering van het volgende:

Deelnemingen in groepsmaatschappijen

Deelnemingen waarin invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode (nettovermogenswaarde). Indien waardering tegen nettovermogenswaarde niet kan plaatsvinden doordat de hiervoor benodigde informatie niet kan worden verkregen, wordt de deelneming gewaardeerd volgens het zichtbaar eigen vermogen. Bij de bepaling van de nettovermogenswaarde worden de waarderingsgrondslagen van de organisatie gehanteerd. Deelnemingen met een negatieve nettovermogenswaarde worden op nihil gewaardeerd. Wanneer de organisatie garant staat voor de schulden van de desbetreffende deelneming wordt een voorziening gevormd. Deze voorziening wordt primair ten laste van de vorderingen op deze deelneming gevormd en voor het overige onder de voorzieningen ter grootte van het aandeel in de door de deelneming geleden verliezen, dan wel voor de verwachte betalingen door de organisatie ten behoeve van deze deelneming.

Resultaat deelnemingen in groepsmaatschappijen

Het aandeel in het resultaat van organisaties waarin wordt deelgenomen omvat het aandeel van de organisatie in de resultaten van deze deelnemingen. Resultaten op transacties, waarbij overdracht van activa en passiva tussen de organisatie en haar deelnemingen en tussen deelnemingen onderling heeft plaatsgevonden, zijn niet verwerkt voor zover deze als niet gerealiseerd kunnen worden beschouwd.

Financiële vaste activa

(x € 1.000)	31 december 2020	31 december 2019
Deelnemingen	855	855
Vooruitbetaalde huur	8.194	8.594
Totaal vorderingen	9.049	9.449

Deelnemingen

(x € 1.000)	Boekwaarde 31-12-2019	Investerings 2020	Desinvesterings 2020	Resultaat 2020	Boekwaarde 31-12-2020
Naam en vestigingsplaats HAN Holding bv (geconsolideerd) Arnhem	855	-	-	-	855
Totaal	855				855

Liquide middelen

(x € 1.000)	31 december 2020	31 december 2019
Kasmiddelen	7	6
Tegoeden op bankrekeningen	3.003	3.011
Schatkistbankieren	78.411	65.798
Totaal vorderingen	81.421	68.815

Een bedrag van € 0,5 miljoen is geblokkeerd in verband met een uitstaande bankgarantie. De overige liquide middelen ter waarde van € 80,9 miljoen staan ter vrije beschikking.

De HAN beschikt over een kredietfaciliteit van 10% van de rijksbijdrage. De HAN maakt ultimo 2020 geen gebruik van deze faciliteit.

Kortlopende schulden

(x € 1.000)	31 december 2020	31 december 2019
Kredietinstellingen	3.061	3.036
Schulden aan OCW	420	538
Vooruitgefactureerde en -ontvangen termijnen OHW	8.864	5.109
Crediteuren	7.311	6.094
Verbonden partijen	1.124	879
Belastingen en premies sociale verzekeringen	12.014	11.844
Schulden terzake pensioenen	3.580	3.389
Overlopende passiva:		
Vooruitontvangen collegegelden	26.832	24.784
Vooruitontvangen investeringssubsidies	42	42
Vooruitontvangen bedragen	2.208	4.526
Vakantiegeld en vakantiedagen	10.220	9.183
Te betalen interest	19	624
Overige	12.018	6.911
Totaal overlopende passiva	51.339	46.070
Totaal kortlopende schulden	87.713	76.959

* Dit betreft schulden aan OCW, bestaande uit G2.B model ad € 173.306 en G1 model ad € 246.272.

De kortlopende schulden hebben een looptijd korter dan één jaar tenzij specifiek benoemd.

Per 1 januari 2020 heeft de HAN een nieuw financieel systeem geïmplementeerd. Vanuit een beheersperspectief zijn eind 2019 éénmalig de goedgekeurde openstaande posten versneld voldaan, ook wanneer de vervaldatum nog niet was verstreken. Hierdoor was de stand van de kortlopende schulden per 31 december 2019 éénmalig lager dan gebruikelijk.

De vooruitontvangen bedragen daalt voornamelijk door een verschuiving van de vooruitontvangen opleidings- en cursusgelden (vorig jaar gerubriceerd onder vooruitontvangen bedragen) naar de post vooruitgefactureerde en ontvangen termijnen projecten. De overige overlopende passiva bevatten onder andere vooruitontvangen subsidiegelden van € 5,8 miljoen (2019: € 4,0 miljoen).

3.5 Overige baten

(x € 1.000)	Werkelijk 2020	Begroting 2020	Werkelijk 2019
Verhuur onroerende zaken	1.336	1.474	1.463
Detachering personeel	849	1.000	1.236
Schenking en sponsoring	-	-	6
Studentbijdragen	4.180	4.200	3.603
Overige	2.759	3.656	6.183
Totaal	9.124	10.330	12.491

De overige baten 2020 zijn lager dan de begroting en 2019, met name door lagere overige overige baten.

Detachering van personeel neemt met name af door de coronapandemie.

Onder de studentbijdragen zijn baten opgenomen voor onder andere minoren, lesmaterialen en excursies/studiereizen. Enerzijds zijn hieronder incidentele baten minoren verwerkt van € 1,3 miljoen. Anderzijds was in 2020 sprake van minder studentenactiviteiten als gevolg van de coronapandemie dit heeft een nadelige impact van € 0,8 miljoen minder baten gehad ten opzichte van 2019. De tegenhanger daarvan zijn lagere kosten onder overige lasten.

Onder de overige baten zijn diverse baten opgenomen, waaronder de baten van SENECA en de HAN-shop. De daling van de overige baten wordt verklaard door een in 2019 geboekte eenmalige bate van € 3,4 miljoen. In 2020 is er een eenmalige baten van € 0,9 miljoen verwerkt.

4.1 Personele lasten

(x € 1.000)	Werkelijk	Begroting	Werkelijk
	2020	2020	2019
Lonen en salarissen	188.782	182.173	179.457
Sociale lasten	24.556	23.829	23.520
Pensioenpremies	31.267	30.976	29.720
Lasten eigen personeel	244.605	236.978	232.697
Overige personele lasten:			
Dotatie personele voorzieningen	11.422	2.715	7.444
Uitzendkrachten	30.223	23.948	29.589
Overige personele lasten	9.314	11.473	11.705
Subtotaal overige personele lasten	50.959	38.136	48.738
-/- Uitkeringen	-1.616	-	-1.126
Totaal personele lasten	293.948	275.114	280.309

De totale personele lasten stijgen ten opzichte van 2019 met € 13,6 miljoen.

De lasten eigen personeel stijgen met € 11,9 miljoen (5,1 %) hoofdzakelijk door een toename van het aantal fte's alsmede de stijging van de pensioenpremies, sociale lasten en de cao-loonstijging (2,4% per 1 april 2019 en 2,75% per 1 juli 2020).

Het gemiddelde aantal fte stijgt in lijn met de begroting met 58 fte (van 3.016 in 2019 naar 3.074 in 2020) oftewel 1,9 %. De overige personele lasten stijgen voornamelijk door de stijging van de dotatie van de personele voorzieningen (€ 4 miljoen), deels gecompenseerd door lagere overige overige personele lasten, vooral als gevolg van de coronacrisis.

Ten opzichte van de begroting zijn de lasten € 18,8 miljoen hoger. De grootste stijging ten opzichte van de begroting wordt veroorzaakt door stijgen van de lasten van eigen personeel ad € 7,6 miljoen (zie hiervoor) dotaties aan personele voorzieningen ad € 8,7 miljoen en een toename van de inzet van derden ad € 6,3 miljoen.

Het effect van de dotatie aan het generatiepact voor de laatste twee cohorten (besloten in 2020 en daarom niet begroot) bedraagt € 5 miljoen. De dotatie ad € 2,9 miljoen aan de voorziening werktijdvermindering senioren is hoger dan begroot doordat meer mensen gebruikmaken van de regeling dan was voorzien.

De hogere lasten voor personeel niet in loondienst dan begroot ad € 6,3 miljoen worden veroorzaakt door inzet van derden op diverse activiteiten die zijn begroot als beleids gelden onder de overige lasten. Dit betreffen onder andere activiteiten ten behoeve van centres of expertise, ontwikkeling van zwaartepunten, en herinrichting van het IV-landschap.

4.4 Overige lasten

(x € 1.000)	Werkelijk	Begroting	Werkelijk
	2020	2020	2019
Administratie- en beheerslasten	10.428	16.076	14.855
Inventaris en apparatuur	1.855	1.906	1.971
Leer- en hulpmiddelen	13.222	13.356	14.748
Dotatie overige voorzieningen	-	-	-
Overige	7.978	18.504	7.241
Totaal	33.483	49.842	38.815

De overige lasten zijn € 5,3 miljoen euro lager dan vorig jaar. De sterke daling wordt voornamelijk veroorzaakt door de daling van de administratie- en beheerslasten (€ 4,4 miljoen) en leer- en hulpmiddelen (€ 1,5 miljoen), met name als gevolg van de coronapandemie. Onder de overige overige lasten zijn subsidiegelden opgenomen die worden doorbetaald aan zorginstellingen die stageplaatsen bieden aan studenten. Deze zijn hoger dan vorig jaar vanwege een toename van het aantal studenten bij de opleidingen Physician Assistant (€ 3,7 miljoen/2019: € 3,2 miljoen) en subsidie Advanced Nurse Practitioner (€ 2,9 miljoen/2019: € 2,7 miljoen). De baten die hier tegenover staan, worden verantwoord onder de overige overheidsbijdrage.

De overige lasten 2020 zijn € 10,5 miljoen lager dan begroot. In de begroting van 2020 zijn beleidsgelden opgenomen, onder andere ten behoeve van centres of expertise-activiteiten, ontwikkeling van de zwaartepunten, herinrichting van het IV-landschap en de herinrichting van de organisatie. Deze gelden zijn voornamelijk besteed aan inzet van personeel, waardoor de uitputting van de middelen is gerealiseerd binnen de personele lasten onder de post personeel niet in loondienst die hoger is dan begroot € 5,8 miljoen.

B11. OVERZICHT VERBONDEN PARTIJEN

Meerderheidsdeelneming

Naam	Juridische vorm	Statutaire zetel	Code activiteiten	Eigen vermogen 31-12-2020	Resultaat 2020	Totale baten 2020	Verklaring Art. 2.403 BW	Consolidatie %	Deelname percentage %
(x € 1.000)									
HAN Holding	bv	Arnhem	4	855	0	5.974	N	100	100
HAN Flex	bv	Arnhem	4	1.019	0	5.974	N	100	100

HAN Flex bv is een 100% dochteronderneming van HAN Holding bv.

Code activiteiten:

1. Contractonderwijs
2. Contractonderzoek
3. Onroerende zaken
4. Overige

B12. VASTSTELLING EN GOEDKEURING JAARREKENING

De jaarrekening is opgemaakt op 31 maart 2021.

Goedkeuring jaarrekening 2020

De Raad van Toezicht heeft de jaarrekening goedgekeurd in zijn vergadering d.d. 18 mei 2021.

De heer dr. ir P.J.M. van Laarhoven

Voorzitter

De heer drs. R. Wenselaar

Vicevoorzitter

Mevrouw dr. C.M. Hooymans

Lid

Mevrouw drs. B.B. ter Huurne

Lid

De heer drs. H.P.M.G. Steeghs RA

Lid

De heer drs. H. Dekkers

Lid

De heer drs. H.V.W Mans RA MBA

Lid

Vaststelling jaarrekening 2020

Het College van Bestuur heeft de jaarrekening over 2020 na goedkeuring door de Raad van Toezicht vastgesteld d.d. 18 mei 2021.

De heer drs L.J.M. Verhofstad
Voorzitter

Mevrouw Y.E.A.M. de Haan RE
Vicevoorzitter

Mevrouw drs. B.M. Kievits
Lid

OVERIGE GEGEVENS

Resultaatbestemming

Ingevolge de *Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek* wordt het resultaat van het verslagjaar verrekend met de reserves van de instelling.

Gebeurtenissen na balansdatum

Begin 2021 is Nederland geconfronteerd met nieuwe varianten van het coronavirus virus en vertragingen in de planning van het vaccineren. Dit heeft geleid tot verscherpte lockdown-maatregelen zoals een avondklok en het risico van een derde golf. De duur en het effect daarvan op de activiteiten van onze hogeschool kunnen nog niet worden overzien.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de raad van toezicht van Stichting Hogeschool van Arnhem en Nijmegen

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2020

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2020 van Stichting Hogeschool van Arnhem en Nijmegen te Arnhem gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- ▶ geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Hogeschool van Arnhem en Nijmegen op 31 december 2020 en van het resultaat over 2020 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- ▶ zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2020 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1 Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2020.

De jaarrekening bestaat uit:

- ▶ de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2020;
- ▶ de geconsolideerde en enkelvoudige staat van baten en lasten over 2020;
- ▶ de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2020 vallen.

Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Hogeschool van Arnhem en Nijmegen zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2020 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1 sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- ▶ gegevens over de rechtspersoon;
- ▶ het bestuursverslag;
- ▶ de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- ▶ met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- ▶ alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en op grond van de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.2.2. Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2020 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf 2.2.2. Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2020 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.2.2. Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2020.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het college van bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het college van bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het college van bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1. Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol 2020.

In dit kader is het college van bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college van bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het college van bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het college van bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het college van bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2020, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- ▶ het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, van het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, die van materieel belang zijn het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- ▶ het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;

- ▶ het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- ▶ het vaststellen dat de door het college van bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- ▶ het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- ▶ het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Eindhoven, 2 juni 2021

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. drs. H.E. Oostdijck RA